

**HET EFFECT VAN DE RELIGIE
OP DE GESCHIEDENIS**

door

ARTHUR J. FINDLAY, M.B.E.

SNU Publications 1997

HET EFFECT VAN DE RELIGIE OP DE GESCHIEDENIS

Deze titel heb ik gekozen omdat ik vind dat de historici in het verleden niet voldoende aandacht hebben geschonken aan dit aspect van de geschiedenis. De helft van de gebeurtenissen in de geschiedenis zijn teweegebracht door de godsdiensten en, aangezien dit zo is, lijkt het zeer wenselijk dat we meer over de godsdienst behoren te weten, de verschillende oorsprongen ervan en het effect op de geschiedenis. De historici uit het verleden hebben de beweringen van de verschillende religieuze organisaties geaccepteerd voor wat betreft hun oorsprong, maar een toegenomen kennis onthult nu dat de religieuze geloven een veel diepere betekenis hebben en teruggevoerd kunnen worden tot in de nevelen van het verleden.

De studie van de vergelijkende godsdienstwetenschap onthult maar al te duidelijk hoe verkeerd het is, van welke religie dan ook, om aanspraak te maken op een bijzondere openbaring. De bewering dat één bepaald geloof uniek is en de goedkeuring bezit van de machten die in de hemelen heersen is historisch onjuist. Iedere religie maakt er aanspraak op en toch hebben alle religies een gemeenschappelijke oorsprong. We kunnen de schakels in de keten van geloven steeds verder terugvoeren totdat we bij de vroegste en meest heersende van al de geloven terechtkomen: de voorouderverering. Bovendien stelt de huidige kennis van het paranormale ons nu in staat om te begrijpen hoe de voorouderverering ontstond, en dat zal ik in het kort uiteenzetten.

Het woord religie betekent : vastbinden, vasthouden – re-ligare. Met andere woorden betekent het in aanraking komen met een andere orde van leven en bestaan, waaraan men sinds de vroegste tijden geloof hechtte. Dit geloof kwam tot stand door het waarnemen van hetgeen vandaag de dag paranormale verschijnselen worden genoemd. In tegenwoordigheid van bepaalde, paranormaal begiftigde mensen, tegenwoordig mediums genoemd, gebeurden er bovennormale verschijnselen. Zij gingen in trance en spraken met stemmen die anders waren dan die van henzelf, terwijl door de nieuwe intelligentie werd beweerd dat het niet het medium was dat aan het spreken was, maar iemand anders die eerder op aarde had geleefd.

Bovendien beweerden deze paranormaal begiftigde mensen, deze mediums, dat ze mensen zagen die niet met het gewone gezichtsvermogen gezien konden worden, en deze gave wordt nu helderziendheid genoemd. Ze waren ook helderhorend; ze hoorden dus stemmen die niet door normale mensen gehoord konden worden. Afgezien daarvan ontwikkelden zich nog andere paranormale

verschijnselen in hun aanwezigheid, zelfs zodanig dat er door iedereen stemmen werden gehoord die geheel los stonden van de menselijke stemorganen, omdat het geen stemmen van aardse mensen waren. Er waren wezens die zich plotseling materialiseerden en even vlug weer verdwenen. Er werden heldere, bewegende lichten waargenomen, voorwerpen bewogen zich zonder fysieke aanraking en er vonden nog andere bovennormale gebeurtenissen plaats.

We mogen ons best afvragen hoe het komt dat we weten dat dit allemaal gebeurde, en daarop antwoord ik dat de antieke literatuur vol staat met deze abnormale gebeurtenissen, die men visioenen, wonderen, mirakels, gesprekken van de goden noemde, en nog andere namen gaf om ze te onderscheiden van de gewone dagelijkse voorvallen. Ze staan beschreven in hetgeen waarschijnlijk het oudste verslag ter wereld is, het "Epos van Gilgamesh", waarvan men aanneemt dat het minstens vierduizend jaar oud is. Het werd vertaald uit de oude Sumerische taal, geschreven in spijkerschrifttekens, in gebakken kleitabletten. We vinden deze wonderen ook opgetekend in het Egyptische "Dodendoek". Daarmee voorzag Egypte ons van een van de oudste verhalen over spookachtige bezoekers en hun conversaties. In de Bagavad Gita van de Hindoes noemden zij een verschijning Devata, hetgeen in het Sanskriet letterlijk "De Stralende" betekent, net zoals de mediums vandaag de dag ook een wezen uit een andere wereld beschrijven.

De Israëlieten geloofden van Jehovah dat hij een onzichtbare superman was, die af en toe werd waargenomen door hun helderzienden welke dan de stammen langsgingen en het medium van de stam controleerden in het heilige der heiligen. Het woord "Heer" dat zo dikwijls in de bijbel voorkomt, had vertaald moeten worden met "een geest" en laten we eraan denken dat de bijbel beoordeeld wordt als het meest paranormaal zijnde van alle antieke boekwerken.

In Griekenland komen we dezelfde wonderen tegen die verteld worden over Agamemnon en Orpheus, voorts in de Odyssee van Homerus en ook in de Plato's dialogen van Socrates. Socrates beweerde dat hij bovennormale stemmen hoorde. In de Romeinse literatuur bevatten de geschriften van Cicero, Livius en Apuleius verslagen van bovennormale gebeurtenissen. Tertullianus, die leefde in de 2^e eeuw na Christus, geeft ons een levendig verslag van een seance, en elders lezen we van Romeinse seances waar precies hetzelfde gebeurde als in onze eigen tijd. Apollonius, uit de 1^e eeuw, was waarschijnlijk een van de grootste mediums uit de oudheid. Helaas heeft het verbranden en vernietigen van mediums, die men tovenaars en heksen noemde, door de christelijke kerk gedurende het christelijke tijdperk, alle paranormale verschijnselen gedurende die periode in het

westen uitgeroeid, en pas als deze terreur is opgehouden, zien we de mediums weer tevoorschijn komen, zoals Swedenborg in de 18^e eeuw.

Later, in de 19^e eeuw, kwam ook het moderne spiritualisme tot stand, als gevolg van de buitengewone gebeurtenissen welke plaatsvonden in Hydesville in de Verenigde Staten. Sinds die tijd, 1848, werd het mediumschap doel van wetenschappelijk onderzoek en raakte het oude geloof in hekserij uitgestorven. Het spiritualisme stelt dat het wetenschappelijk heeft aangetoond dat, wanneer we doodgaan, we voortleven in een andere wereld van een hogere frequentie vibratie die deze wereld omringt en doordringt. Dit is mogelijk omdat ieder van ons een duplicaat etherisch lichaam bezit dat zich bij het sterven losmaakt van het stoffelijk lichaam en de geest en zijn geheugen meeneemt naar de nieuwe orde van bestaan.

Als de omstandigheden er geschikt voor zijn kunnen de zogenaamde doden hun vibraties verlagen door middel van een kantachtige substantie die men ectoplasma noemt, en het wordt bij mediums in een grotere hoeveelheid aangetroffen dan bij gewone menselijke wezens. Zo kunnen deze mannen en vrouwen uit de andere wereld weer contact krijgen met de aardse toestanden, de atmosfeer in trilling brengen en zowel gezien als gehoord worden. Ik geloof dat dit niet alleen nu gebeurt, maar dat het sinds de allervroegste tijden is gebeurd. Alleen nu, met onze grotere wetenschappelijke kennis, zijn we ertoe gekomen deze buitengewone gebeurtenissen met grote accuraatheid te noteren en op een wetenschappelijke manier te onderzoeken. De mensen in de oudheid beleefden ze volkomen juist, maar schreven ze toe aan goden en duivels onder de alles omvattende naam van wonderen, maar voor hen bestond er geen orde in het universum en gebeurde alles op een toevallige manier, als gevolg van de grillen van deze goedaardige of boze onzichtbare wezens van wie zij geloofden dat die het universum ordenden.

Wanneer we het voorgaande in gedachten houden kunnen we nu onze geschiedenis opnieuw lezen en erachter komen dat iedere religie in de wereld is ontstaan doordat de mensheid de paranormale verschijnselen verkeerd begreep. Onze voorouders zagen en hoorden bovennormale wezens, zowel goden als duivels. Zij waren als kinderen die door een oerwoud van onwetendheid rondzwierven, niet in staat de natuurverschijnselen te verklaren, en al hetgeen er gebeurde schreven zij toe aan een god of duivel, omdat het de eenvoudigste manier was om de natuurverschijnselen te kunnen verklaren. Niettemin waren de goden en godinnen van Europa en Amerika, van India, China, Babylon, Egypte, Griekenland en Rome, de goden en godinnen van onze heidense voorouders, niets anders dan de mannen en vrouwen die op aarde

hadden geleefd en waren gestorven. Op die manier kan men het oude gezegde verstaan dat we allemaal kinderen van de goden zijn.

Het opperhoofd van de stam was overleden en keerde vervolgens terug om het medium van de stam in bezit te nemen en over de stam te heersen; "hij die gestorven is spreekt nog". Het regerend hoofd kreeg zijn instructies van de overleden hoofdman, die verheerlijkt werd tot een soort superman en vervolgens werd verheven tot een goddelijk wezen. Zo kwam de religie tot stand; de overleden hoofdman werd de stamgod van het volk, terwijl de genen die op aarde een lagere rang bezaten een soortgelijke positie in de hemel kregen wanneer ze overleden waren. Op die manier begon, op primitieve manier, het opbouwen van een hemelse hiërarchie. Als gevolg daarvan werd, na verloop van tijd, een god verantwoordelijk gehouden voor elk verschijnsel in de natuur. Bliksem werd de strijdbijl van de god van de donder, die beschouwd werd als een almachtige superman die de kracht bezat om bomen te vellen op een manier waartoe geen normale man in staat was. Op deze wijze werd het heidense pantheon gedurende de eeuwen samengesteld, en Zeus in Griekenland, Amon-Ra in Egypte, Brahma in India en al de andere heidense vadergoden werden beschouwd als de koningen des hemels en de vaders van de mensheid. Jupiter, wat Deus Pater betekent, werd net zo aanbeden en vereerd als de christenen Jehovah, de vadergod van de Israëlieten aanbidden en vereren.

Deze heel korte en onafgewerkte inleiding tot mijn thema geeft een idee over hoe de religie met zijn bijkomstige ceremoniën, rituelen en dogma's tot stand is gekomen. Zeker, het was een openbaring, maar niet één die gebonden is aan de Israëlieten of de christenen, maar aan de hele mensheid. Overal waar we vandaag de dag heengaan en al wat we over het verleden lezen, onthult het vitale feit dat de mens heeft geloofd in een leven hiernamaals, en dit geloof heeft bestaan uit zijn talloze pogingen om de wezens die hij tot de rang van goden verhief te behagen en gunstig te stemmen. Hij bad tot hen, vleide hen en bedreigde hen zelfs om zijn wensen vervuld te krijgen.

Zo ging hij geloven dat alleen maar door op goede voet te staan met de machten in de hemel zijn echtgenoten vruchtbaar zouden zijn en de velden hun oogst zouden opleveren. Dientengevolge bracht hij offers voor ze, want de mens uit vroeger tijden die kannibalistisch was, geloofde dat de goden ook kannibalen waren en genoten van het eten van de etherische duplicaten van het slachtoffer. Dus lezen we in Genesis dat de goden, hetgeen de juiste vertaling is, de voorkeur gaven aan het offer van Abel, de schaapherder, boven dat van Kaïn, de tuinman, omdat hij alleen maar de vruchten van de aarde offerde terwijl Abel een dierenoffer bracht hetgeen, naar men aannam, de goden het liefst hadden.

Dit is nog steeds het geloof van de primitieve mensen.

Het offeren leidde tot het geloof in wat bekend staat als de verlosser-god religies. Er werd een slachtoffer aan de goden geofferd nadat hij met olie was gezalfd, teneinde ervoor te zorgen dat hij beter kon branden en het opeten van zijn lichaam tot een sappiger maaltijd zou maken. Als gevolg daarvan werd hij de Christus genoemd, of de Gezalfde, een woord dat het eerst in het Sanskriet werd gevonden en door de Grieken werd overgenomen. Zo hebben we Khrishna, de Hindoe Christus, van wie geloofd werd dat hij in ongeveer 1000 v.Chr. gestorven zou zijn voor de zonden van de mensheid. Er zijn nog zestien andere verlosser-goden of Christussen in de geschiedenis bekend, en al de geloven en ceremoniën die bij hen behoorden werden aan Jezus toegekend toen hij, omdat hij een slachtoffer van de priesters was, eveneens de Christus werd.

Waarom werd een terechtgesteld slachtoffer, in de ogen van zijn vereerders, een verlosser-god, een Christus? De reden hiervoor was, dat hij bij elke gelegenheid na de dood werd waargenomen als een verschijning en dat men als gevolg daarvan geloofde dat hij de vloek van de dood had verbroken. De goden waren tevredengesteld en de dood werd nu beschouwd als de toegang tot een ander leven. De vloek van de dood was weggenomen door de goden, en het slachtoffer werd beschouwd als een verlosser, middelaar en rechter van de mensheid.

Deze verschijning bedwong dus de angst voor de dood bij de mensen, maar zodra de priesters de religie gingen theologiseren en organiseren, werd het denkbeeld van de verlossing een kwestie van geloof in de leerstellingen van die bepaalde religie. Alleen de gelovigen konden gered worden, en de troost die de natuurlijke religie aan de vooroudervereerders verschafte, raakte zoek in de doolhoven van dogma en doctrine. Toen de priesters de organisatie van de religie overnamen, zorgden zij ervoor dat de mensen gehoorzaam bleven door de vrees dat niet geloven bestraffing in plaats van gelukzaligheid betekende in het hiernamaals.

Voor de tijd van het priesterschap en de theologie geloofde de primitieve mens dat hij de eeuwige rust zou ingaan om bij de voorouders die hij vereerde te kunnen zijn. Dus werd er voedsel in zijn graf gelegd en nog andere zaken die nuttig voor hem konden zijn. Het paard van het opperhoofd werd gedood, zodat hij op zijn duplicaat etherische paard zou kunnen rijden. Destijds was alles veel natuurlijker en eenvoudiger dan het onder het priesterlijk gezag werd, aangezien de priesters, door de eeuwen heen, ingewikkelde, verstandelijke bespiegelingen opwierpen die bekend zouden gaan worden als theologie, of de kennis van de goden.

Het priesterschap ontstond onder de mannen die zich belastten met de mediums van de stam, maar door middel van nabootsing en bedrog waren zij dikwijls veel gemakkelijker in staat de mensen te imponeren dan het medium van de stam, die alleen onder invloed van een overschaduwende geest kon spreken. Evenzo kwamen paranormale verschijnselen maar sporadisch voor, terwijl de priesters de mensen naar willekeur konden misleiden. Zo werd de priester-magiër, die in zijn magische cirkel zat, in het leven geroepen, en hij verschafte de mensen een imitatie van de wonderen en tekenen die oorspronkelijk afkomstig waren van het echte medium die van nature met paranormale gaven begiftigd was.

Daarom lezen we in de bijbel over het voortdurende geruzie tussen de priester en de profeet, hetgeen de Griekse benaming voor een medium is. Met het priesterschap kwam het offer, en het geloof dat door het vrijmaken van het etherische lichaam bij het sterven, de goden behaagd werden door het voedsel en de schenkers ervan zouden belonen. Met het priesterschap kwam het geloof in de zonde, hetgeen iets is dat volkomen los staat van de ethiek, aangezien zonde verwant is aan theologie en de talloze geloofsovertuigingen die erin vervat zijn.

Met het priesterschap kwamen er kerken of tempels waarin de eucharistie, de ceremoniën en de eredienst plaatsvonden.

Oorspronkelijk waren deze plaatsen van de eredienst de seancekamers van het medium, maar het heiligdom, of het heilige der heiligen, is al wat er is overgebleven uit de tijd toen het medium het middelpunt van de dienst was. Wanneer die heilige gebouwen gebruikt werden voor de religie van een verlosser-god werden het de eethuizen waar het lichaam van het terechtgestelde slachtoffer werd gegeten, want men geloofde dat door middel van deze handeling het "manna" of het vitale deel van het slachtoffer door de communicant (Avondmaalsvierder) geabsorbeerd kon worden. Hieruit ontwikkelde zich de heidense eucharistie, die later de christelijke eucharistie zou worden genoemd. Theologie, of de kennis van de goden, dwaas de Koningin van de Wetenschap genoemd, is de opeenhoping van geloven die de mensheid bijeengegaard heeft over de onzichtbare wezens die goden werden genoemd en welke niets anders waren dan de mannen en vrouwen die op aarde hadden geleefd en gestorven waren.

De eerste mens die dit benadrukte was Euhemerus, een Griek uit de 4^e eeuw v.Chr., die in zijn boek "Heilige Geschiedenis" verklaarde dat de goden niets meer waren dan mannen en vrouwen die op aarde hadden geleefd. Vanwege deze godslastering werd hij een atheïst genoemd. We moeten er echter aan denken dat de theologie voor onze voorouders hetzelfde was als de wetenschap voor ons vandaag de dag, en dat de goden heel reële factoren waren in de levens van de mensen, die geen

idee hadden van de unificatie van de natuur. Toen het geloof in de eenheid tot stand was gekomen, werd één goddelijk wezen de schepper, en de talloze individuele goden speelde kleinere rollen in het besturen van het universum.

Door middel van de theologie gaven onze voorouders de beste verklaring van het universum die zij konden geven, en de bespiegelingen daarover troostten hen bij het sterven terwijl het hun verwondering in het leven tevredenstelde. Alles te kunnen toeschrijven aan een god bevredigde hun kinderlijk verlangen naar een verklaring voor iets dat zij niet begrepen. Zij waren slechts vragende kinderen die, zonder instrumenten, de natuur gewoon maar moesten nemen zoals ze haar tegenkwamen. Zo aanbaden zij de goden, brachten offers aan ze en ontvingen de troost die ze nodig hadden voor hun onsterfelijke zielen.

De Grieken begonnen het eerst met de wetenschappelijke methode van het vormen van een mening door directe waarneming en experimenten, maar pas in de laatste driehonderd jaar, toen er instrumenten werden ontwikkeld, zijn we het tijdperk van de wetenschap binnengegaan en zijn de goden op hun juiste plaats gezet. Helaas houdt het oude geloof nog stand onder een aantal religieus gezinde volkeren, en een rooms-katholiek zal met hetzelfde vertrouwen een beroep doen op St. Patrick of de Maagd Maria als zijn voorouders baden tot de moedergodin Demeter of de vadergod Zeus.

Nu dit zo is, welk effect heeft het dan op de geschiedenis gehad? Aan het begin van mijn lezing heb ik gezegd dat vijftig procent van de gebeurtenissen in de geschiedenis veroorzaakt werden door de godsdienst, maar de historici hebben heel wat dat onder de naam van religie doorging genegeerd en verkeerd uitgelegd, vanwege hun onwetendheid van de oorsprong en betekenis van de religie en de verschijnselen die het heeft teweeggebracht. De religie is binnengedrongen in iedere fase van het leven van onze voorouders, en deed hen dingen doen en denken die we nu als dwaas en weerzinwekkend beschouwen.

De religie was heel nuttig in het regelen van de samenleving, de vrees hield de mensen gehoorzaam, maar, aan de andere kant moeten we denken aan de miljoenen levens die opgeofferd zijn aan de goden en de oorlogen die de bovennatuurlijke religie teweeggebracht heeft, met als grootste misdaad de onverdraagzaamheid die het veroorzaakte. Te vaak zien we dat de meerderheid dacht dat alleen degenen die geloofden in de heersende geloofsbelijdenis het recht hadden om te leven en de verlossing daarna te verkrijgen. Die onverdraagzaamheid is bijzonder duidelijk bij de aanhangers van de christelijke en islamitische geloofsrichtingen, want tegen die tijd was de religie vastgelegd in bepaalde belijdenissen waarin allen moesten geloven of anders ten

onder gaan. Dus, als we even alles in gedachten houden wat ik tot dusver heb gezegd, kunnen we nu teruggaan naar de vroegere tijden en het effect van de godsdienst op de geschiedenis waarnemen.

We kennen allemaal het verhaal van Abraham, een inwoner van de stad Ur in het land Soemerië, aan de mond van de rivieren Tigris en Eufraat. Toen de Eufraat haar loop verlegde en het wonderbaarlijke kanalenstelsel nutteloos werd, trok Abraham uit Ur weg om uiteindelijk in het land Kanaän terecht te komen. Dit en de daaropvolgende gebeurtenissen hadden een groot effect op de geschiedenis, want toen sommige van zijn afstammelingen, de Israëlieten, gevangenen waren in Babylon, kopieerden ze heel wat van de verhalen die in Soemerië en het aangrenzende land van Babylon in omloop waren en die zijn tot ons gekomen in het Oude Testament. De bijbel is een van de dertien grote boeken die een heel opvallend effect op de geschiedenis hebben gehad. Tot in onze tijd domineerde de bijbel het geestelijke leven van het christendom, en gaf de christenen het idee dat zij een speciale openbaring van God hadden ontvangen. De christenen vormden hun leven en rechtvaardigden hun handelingen op de leer ervan.

Een van de vele, grote gebeurtenissen in de historie, die afkomstig was van deze bijbelverering, was de verstrooiing van de joden over de toenmaals bekende wereld. In 70 n.Chr. werden Jeruzalem en de tempel vernietigd door Titus, tijdens het bewind van Vespasianus. Driehonderd jaar later besloot keizer Julianus, een heiden, dat de joden naar hun geboorteland konden terugkeren.

Hij was tolerant ten opzichte van de joden en gaf hen toestemming om de tempel in Jeruzalem weer op te bouwen. Met deze daad deed hij het edict van Hadrianus te niet en dus hadden de joden weer toegang tot de Heilige Stad. Ze waren enthousiast en energiek in hun plannen voor de nieuwe tempel; de fundamenten waren gelegd en de bouw stond op het punt te beginnen, toen alles werd vernield door een aardbeving. Julianus overleed rond de tijd van deze ramp en de poging om de tempel te herbouwen werd opgegeven vanwege de vijandigheid van de christenen, die de ramp beschouwden als een daad van God.

Als we terugkijken, kunnen we nu zien hoe ongelukkig het was dat religieuze haat de joden dwarsboomde in hun laatste kans om hun oude, heilige stad terug te krijgen en weer een tehuis voor hun natie op te bouwen. Wat een verschil zou het voor hen gemaakt hebben als zij een thuis hadden gehad, en niet langer vreemdelingen in het buitenland zouden zijn! Het christendom voorkwam deze verwezenlijking, aangezien de christenen betoogden dat het in strijd met de heilige schrift was dat de tempel herbouwd zou worden, want er was voorspeld dat hij verwoest moest blijven. (Mattheüs XXIII-38). In plaats daarvan bouwden

de christenen kerken in Jeruzalem, en het werd een plaats van religieuze bedevaarten.

Een ander heilig boek dat een enorm effect heeft gehad op de manier waarop de mensen leefden en dachten is de Bagavad Gita van de Hindoes hetgeen, samen met de Indiase Veda's en de Boeddhistische Suttanta's het leven bepaalde van vele miljoenen Indiërs en Aziaten. Evenmin moeten we het effect vergeten van de koran op het leven van miljoenen die mohammedanen werden, waardoor de verdeling van India in twee vijandelijke kampen tot in de huidige tijd voortduurt. Het morele effect ervan beperkte de dronkenschap en de dieverij, maar slavernij en oorlog werden wel toegestaan. In de 6^e eeuw van onze jaartelling verklaarde Mohammed dat hij dit boek helderhorend ontvangen had van de engel Gabriël en, gedurende de drie eeuwen volgend op zijn dood, bracht de geloofsijver van de moslims om hun religie te verspreiden het Arabische Rijk tot stand, zodat het zich zelfs verspreidde van de Perzische Golf tot Spanje.

Dezelfde geloofsijver voor de bekering van de ongelovigen, en voor de expansie, riep het Ottomaanse Rijk in het leven en bracht de Turken tot voor de poorten van Wenen. De Turkse overwinning in de slag bij Mohacs (1526), hetgeen de invasie van Oostenrijk teweegbracht, veranderde de politieke structuur van Europa zodanig dat Karel de Vijfde, de keizer van het Heilige Roomse Rijk, de reformatie in Duitsland niet durfde te verpletteren uit vrees voor een burgeroorlog. Dus konden de superieure strijdkrachten, die de rooms-katholieke kerk ter beschikking stonden, niet ingezet worden als anders wel het geval zou zijn geweest, en deze grote gebeurtenis in de historie, bekend als de reformatie, leidde tot een toenemende verlichting in Europa, want de krachten van de hervorming gedurende deze tijd van de Turkse invasie waren te sterk om verslagen te kunnen worden.

Zo maakte het islamitische Turkije de reformatie mogelijk en al hetgeen volgde op deze markante gebeurtenis, en dat zou waarschijnlijk een vroege dood zijn gestorven als het mogelijk was geweest gebruik te maken van de aanzienlijk sterke, pauselijke strijdkrachten die ervoor beschikbaar waren.

Echt religieus fanatisme is de oorzaak geweest van vele oorlogen. Een van de weinige uitzonderingen hierop kan men vinden bij koning Asoka, wiens koninkrijk in de 3^e eeuw v.Chr. zich uitstreckte van Afghanistan tot Madras. Toen hij het boeddhistische geloof aannam gaf hij zijn beoogde verovering van het Indiase schiereiland op. In plaats van door te gaan van het met geweld veroveren legde hij het aan dit te doen door middel van vriendelijkheid; hij stuurde overal zendelingen heen om de leer van Boeddha te verspreiden, een woord dat de "Verlichte" betekent. Van al de vooraanstaande geloven in de wereld heeft het

boeddhisme zich meer door overredingskracht dan door geweld verspreid, en de boeddhisten kunnen met tevredenheid terugzien op het feit dat hun religie zich niet schuldig heeft gemaakt aan vervolging of oorlog. Het verspreidde zich vanuit India naar het oosten door China tot in Japan, maar, als religie drong het niet verder door naar het westen dan Alexandrië, waar het in het bijzonder het Midden Oosten zeer beïnvloed heeft.

De veroveringen van Alexander de Grote in de 4^e eeuw v.Chr. openden de deur voor de oriëntaals religieuze bespiegelingen om Europa binnen te komen, en ze maakten al snel gebruik van de gelegenheid. Van het boeddhisme werd het monastieke stelsel in Europa ingevoerd en het oriëntaalse geloof in een goddelijke monarch werd door Alexander de Grote overgenomen om zich door heel Europa te verspreiden. Dit idee hield de mensen gedurende zo'n tweeduizend jaar in ontzag voor de goddelijke majesteit, maar met de verstandelijke ontwikkeling kwam het verlangen naar een grotere vrijheid. Het goddelijke koningschap vocht hard terug tegen de toenemende vraag naar grotere vrijheid en tegen een groeiende zeggenschap van het volk in het besturen van hun eigen zaken. In Engeland bracht het de oorlogen en conflicten tussen het parlement en de koning teweeg in de 17^e eeuw, terwijl de Franse koning geen afstand wilde doen van zijn goddelijke voorrechten, totdat hij ertoe gedwongen werd als gevolg van de Franse Revolutie.

Hetzelfde geloof in het goddelijke koningschap bracht de Europese Revolutie van 1848 in Duitsland op gang. Terwijl in Engeland het parlement traag en moeizaam de plaats van de goddelijke koning innam, was dat in Duitsland niet het geval, en de revolutie voor een democratisch bestuur in 1848 en de ontwikkeling van het volk bloedde dood, net als in Frankrijk, Italië en Oostenrijk. Het geloof in het goddelijke koningschap duurde in Rusland tot de Oktoberrevolutie van 1917. Eén blijvend effect dat de religie op het Britse politieke systeem had was de samenstelling van zijn twee leidende, politieke partijen, welke de religieuze geloven van die tijd ontgroeiden. In de 17e eeuw waren de Tories in hoofdzaak anglicaans en de Whigs voornamelijk andersdenkenden. Deze religieuze geloven verdeelden het parlement in die tijd en brachten de twee grote politieke partijen voort die Engeland tot in onze eigen tijd regeren. Op het continent hebben de meeste landen een sterke katholieke partij, terwijl de andere religieuze richtingen samengaan met andere partijen die als regel meer radicaal en progressief waren, om uit te groeien tot de socialisten en de communisten van onze tijd.

De grootste gebeurtenis in de historie was, naar mijn mening, het bijeenroepen in 325 n.Chr. van het Concilie van Nicea door Constantijn

de Grote. In de periode hiervoor was het christelijk geloof nog zeer beweeglijk, in feite kunnen we nauwelijks precies bepalen waaruit de christelijke geloven in wezen bestonden. Maar laten we, om de zaken duidelijker te maken, teruggaan naar het begin van het christelijke tijdperk om te zien wat er werkelijk gebeurde. We hebben geen geschiedenis die ons kan leiden, omdat de evangeliën door de historici niet als historische documenten worden beschouwd. Alles bestaat uit giswerk, en al wat de evangeliën en de epistels de historicus vertellen is wat de volgelingen van Jezus van hem geloofden. Niet wat er in feite gebeurde.

Een studie van de vroegere verlosser-god religies onthult steevast het feit dat de eerste oorzaak om een nieuwe religie in het leven te roepen het na de dood zien van het priesterlijke slachtoffer was, hetzij als geest of als verschijning. Dit leidde tot het geloof dat de dood van het slachtoffer de goden had verzoend en de vloek van het sterven had weggenomen. Dientengevolge werd het slachtoffer aanbeden als de Christus, de Verlosser, de Redder en de Rechter van de mensheid. Al de zinsneden over liefde en devotie die zijn vereerders maar konden bedenken werden rond ieder priesterlijk slachtoffer gewonden dat na de dood werd gezien. In het algemeen werd er een verhaal om hem heen gesponnen als zou hij uit een maagdelijke moeder geboren zijn; het leven geleid hebben van een goddelijk mens, wonderen verricht hebben, om tenslotte door de priesters gevangengenomen te worden. Vervolgens werd hij berecht en ter dood gebracht om daarna zijn graftombe te verlaten en terug te keren om bij de vader-god in de hemel te zijn, terwijl zijn taak eruit bestond over de doden te oordelen bij hun aankomst voor zijn troon.

Min of meer is dat het verhaal zoals het werd verteld van de 16 verlosser-goden die voor het christelijke tijdperk in verschillende delen van de wereld leefden. De meest markante waren Krishna, de Christus van India; Osiris, de Christus van Egypte; Mithras, de Christus van Perzië en Dionysus, de Christus van Griekenland. Sommige van deze mythen werden oorspronkelijk verteld over de zonnegod; elke fase van de zon kreeg een ander verhaal, verteld vanaf de maagdelijke geboorte, het schijnbare opstijgen uit moeder aarde in de morgen, tot het sterven in de avond en de verrijzenis de volgende ochtend.

Toen de priesterlijke slachtoffers werden geofferd waren het heel gewone mannen, maar toen ze na het sterven weer werden gezien, ging men ze als goden beschouwen. Zelfs zodanig dat hen goddelijke eer werd bewezen, en het verhaal werd verteld over hun wonderbaarlijke geboorten op aarde, hun levens als goden, en hoe ze werden geofferd als slachtoffers voor de zondige mens, om glorie te ontvangen door hun aanbidders op aarde en de eeuwige lofprijzing van de inwoners des

hemels. De episode, verschijning genaamd, welke de aanleiding gaf tot al deze wonderlijke verhalen, kwam als laatste in de actuele, aardse ervaring van het slachtoffer; hij, een mens van nature, was geofferd en weer verschenen, en dit opnieuw verschijnen veranderde hem in een bovennatuurlijk mens, en vervolgens werd het verhaal uitgesponnen waarin hij al een bovennatuurlijk mens was vanaf zijn geboorte. Zijn aardse leven werd opgeschreven om hem uit te beelden als een goddelijk wezen vanaf de geboorte tot aan het sterven.

Zo werd het echte verhaal, dat hem als een gewoon wezen had moeten uitbeelden, geleidelijk aan uitgewerkt totdat hij zowel op aarde als in de hemel een goddelijk wezen werd. Het proces van vergoddelijking, dat plaatsvond bij al de verlosser-goden, is heel opmerkelijk in de evangeliën waar de oudste verslagen Jezus uitbeelden als een man die op natuurlijke wijze is geboren. Langzamerhand werden zij bewerkt en doctrine en dogma namen de plaats in van eenvoudige, zedelijke bespiegelingen.

Hoe vond dat allemaal plaats in het geval van Jezus? Uit de brieven van Paulus blijkt duidelijk dat hij geloofde dat hij Jezus zag na diens overlijden en als gevolg daarvan dacht dat hij een god gezien had, een algemeen geloof in die dagen. Aangezien hij in Tarsus was grootgebracht, waar de verlosser-god Dionysus werd vereerd, kwam hij ertoe te geloven dat Jezus niemand anders was dan Dionysus die naar de aarde was teruggekeerd. Dus spon hij rondom Jezus al de geloven en veel van de uitspraken die rond Dionysus waren gedrapeerd, en veel van de uitdrukkingen die hij bezigde nam hij over van het ritueel en de liturgie welke bij deze geliefde Griekse god behoorden.

Figuurlijk gesproken werd Jezus door Paulus uit zijn joodse wieg getild en naar Griekenland overgeplaatst, en dientengevolge zien we dat de nieuwe religie die zich ontwikkelde, nauw verbonden was met het Griekse leven en denken. Maar de oorspronkelijke discipelen van Jezus, gewone, eenvoudige joden, koesterden niet zulke buitensporige ideeën over hun heer en meester. In hun ogen was hij een hervormer en medium, "een man van God", hetgeen in die tijd de uitdrukking was voor iemand die paranormale vermogens bezat, en die spreidde Jezus duidelijk ten toon, speciaal met zijn gave van paranormale genezing.

Zo ontstond er een vroege scheuring onder de volgelingen van Jezus, sommige volgden Paulus en anderen Petrus. De aanhangers van Paulus werden later bekend als christenen; de invloed van Griekenland gaf hun geloof een herkenbare naam. Degenen die Petrus volgden, zou ik jezuanen willen noemen, bij gebrek aan een betere naam. Toen de bekeerde heidense priesters in de kerk kwamen, brachten zij veel van hun heidense geloven mee, en zo zien we dat Jezus het tweede lid van een drie-eenheid van goden werd en de andere heidense geloven

gingen eveneens deel van de nieuwe religie uitmaken. De kinderdoop, een heidense ceremonie, werd ingevoerd in plaats van de doop voor volwassenen en de heilige dagen van de heidenen werden geëerbiedigd in plaats van de joodse. De zondag, de eerste dag van de week, nam de plaats in van de zaterdag, de sabbat, maar de christelijke zondag werd de voornaamste heilige dag omdat de heidenen die dag eerbiedigden als de dag waarop de heidense god Mithras uit zijn graf verrees. Die dag noemden de aanhangers van Mithras "De Dag des Heren", een naam die sinds die tijd door de christenen wordt gebezigd.

Aan de andere kant bleven de jezuanen doorgaan met hun eredienst in de tempel en bleven een sekte van het Hebreeuwse geloof. De vernietiging van de tempel door de Romeinen in het jaar 70 n.Chr. en de verstrooiing van de joden veranderde alles voor hen. Het gaf de leiding aan de aanhangers van Paulus, die later bekend zouden worden als de christenen, en de jezuanen ontwikkelden zich tot volgelingen van Jezus en zij geloofden dat hij had verordeneerd dat hij contact met hen zou houden door middel van de heilige geest, tot aan zijn spoedige terugkomst. In die tijd werd de naam heilige geest aan de door het medium sprekende geest gegeven. En we lezen in de vroege Jezus literatuur dat het een onvergefelijke zonde was om niet te geloven in het mediumschap. Als gevolg daarvan leken hun kerkdiensten veel meer op de spiritualistische diensten van deze tijd, en het medium, die een trancetoespraak hield, nam de leidende plaats in de dienst in.

De predikant, die gedurende de week zijn normale beroep uitoefende, was alleen verantwoordelijk voor het leiden van de dienst en het lezen van de heilige schrift. Dit is de beschrijving die Tertullianus, een van de eerste christelijke kerkvaders ons gaf van een vroege, jezuaanse kerk, nog voor de overheersing door de bekeerde heidense priesters en vereerders. Tegen de 4e eeuw waren deze twee voornaamste richtingen, de jezuanen en de christenen, definitief gescheiden; de christenen geloofden dat Jezus gelijk aan God en de tweede persoon in de Drie-eenheid was, terwijl de jezuanen de Drie-eenheid niet accepteerden en niet geloofden dat Jezus één was met de Vader.

Toen Constantijn besloot het christendom tot de staatsreligie van Rome te maken, stuitte hij op een acuut verschil van mening in de christelijke gelederen. De unitariërs, of jezuanen, die Jezus niet beschouwden als gelijk aan God, werden aangevoerd door een ouderling die Arianus heette, een vrome en rechtvaardige man, en de trinitariërs stonden onder leiding van Alexander, de bisschop van Alexandrië. Constantijn deed herhaalde pogingen om de twee tegengestelde partijen samen te brengen, maar zonder succes, en tenslotte werd hij gedwongen om al de bisschoppen van de kerk bijeen te roepen om te besluiten over een belijdenis die allen moesten geloven.

Hij koos Nicea als plaats van samenkomst en daar, in 325 n.Chr., verzamelden zich 318 bisschoppen, vergezeld door de lagere geestelijkheid, om een besluit te nemen over de definitie van God. Na veel geredetwist en gekrakeel, nadat er klappen waren gevallen en boeken in het rond waren gegooid, werd het amendement van de unitariërs verworpen en werd de Niceense geloofsbelijdenis, zo ongeveer als we die nu kennen, in elkaar geflanst en aangenomen. De arianen of unitariërs werden eruit gegooid als waren het ketters, ze werden vermoord, vervolgd en in de ban gedaan; maar toen de nieuwe keizer een unitariër was, deden ze hetzelfde met de trinitariërs.

Dat was het begin van de christelijke kerk en Constantijn hield zijn belofte dat, wanneer de priesters een geloofsbelijdenis zouden overleggen waarover zij het eens konden zijn, hij hun religie zou erkennen als de staatsgodsdienst van het rijk. Zo begon dus ook de christelijke beschaving in het jaar 381, toen Theodosius de Grote zijn edicten uitvaardigde waarin al degenen die niet geloofden in de Niceense geloofsbelijdenis als verraders gedefinieerd werden en ter dood gebracht moesten worden. Ik kan slechts kort verwijzen naar de grote gebeurtenissen die voortkwamen uit het feit dat het christendom de plaats innam van het heidendom, maar u zult zich nu wel realiseren waarom ik in mijn geschiedkundige werk "The Curse of Ignorance" (De vloek van de onwetendheid) verwijs naar het Concilie van Nicea als de grootste gebeurtenis in de historie, aangezien geen andere, op zichzelf staande organisatie, meer effect had op het leven van de volkeren in het westen dan de christelijke kerk, die het vooruitzicht van het meest krachtige deel van het menselijk ras overheerste en vormde; dat deel ervan dat de belangrijkste bijdrage aan de geschiedenis van de mensheid leverde.

Het driemanschap dat bestond uit Augustinus, Hiëronymus en Ambrosius maakten een begin met de christelijke kerk op haar carrière naar wereldoverheersing. In onze tijd werden zij geëvenaard door het nazi driemanschap Hitler, Goebbels en Himmler, en ik zal u vertellen waarom. Hitler schreef een agressief, imperialistisch boek genaamd "Mein Kampf". Augustinus schreef eveneens een boek dat hij "De Stad Gods" noemde, waarin hij zich een wereldrijk voor de kerk voorstelde, met de paus als de opperste leider. Iedereen die de Niceense geloofsbelijdenis niet wilde accepteren zou door het zwaard ter dood worden gebracht, en deze vorm van bekering nam hij aan voor alle ketters, waarbij zijn voornaamste activiteiten gericht waren tegen de orthodoxe sekten genaamd de donatisten en de pelagiërs.

Hiëronymus was de Goebbels van de christelijke kerk en haar vurigste propagandist. Hij vertaalde het Oude- en het Nieuwe Testament in het Latijn, en veranderde de tekst als het hem geschikt uitkwam,

teneinde de evangeliën en de epistels op één lijn te brengen met het heidendom, dat nu bekend werd als het christendom. Hiëronymus was de meest onverzoenlijke en verbitterde schrijver en redenaar tegen allen die door de kerk beschuldigd werden dat ze onorthodox of ketters waren. Hij was het die paus Damasus beïnvloedde, wiens secretaris hij was, om het mediumschap uit de kerken te verbannen. Hiëronymus was naar seances geweest waar hij door de mensen van gene zijde werd gekritiseerd vanwege zijn onjuiste vertaling van de evangeliën, omdat hij veel van wat heidens was had toegevoegd aan het oorspronkelijke, eenvoudige joodse verhaal. Als dat naar buiten kwam zou de eenheid van de kerk bedreigd worden, en als gevolg daarvan werden de mediums, die orakels van God werden genoemd, van nu af aan dienaren van de duivel genoemd.

Het derde lid van dit eigentijdse trio is Ambrosius, die we kunnen vergelijken met Himmler omdat hun methoden eender waren. Hij was verantwoordelijk voor artikel 9 van het reglement (de code) van Theodosius, waarin marteling, dood of verbanning werd opgelegd als straf voor het niet geloven in de Niceense geloofsbelijdenis. Dit reglement richtte ook een organisatie van priesters op als Inquisiteurs van het Geloof en die riep de inquisitie in het leven. Ambrosius was de oprichter van de inquisitie, die gedurende 1400 jaar het christendom in een enorm slavenkamp zou veranderen, waarin niemand vragen kon stellen of mocht twijfelen uit vrees voor represailles die hem zouden kunnen overkomen.

Toen Rome viel in het jaar 410 n.Chr. werd Italië overspoeld door de christelijke Visigoten. Destijds was er geen keizer in Rome, de zetel van het bestuur bevond zich in Constantinopel. Dientengevolge nam Innocentius I, de bisschop van Rome en een krachtige en vastberaden opportunist, de plaats van de keizer in en werd als zodanig erkend door de invallers. Hij werd de Pontifex Maximus, en dus bekleedde hij het heilige ambt dat voordien alleen door de keizer werd vervuld. Sinds die tijd begon de macht en de majesteit van het pausdom. De paus, zoals de bisschop van Rome werd genoemd, had zijn eigen leger, en Gregorius de Grote werd begeleid door duizend slaven. Van die tijd af aan heersten er christelijke keizers in Constantinopel en begon de heilige oorlog tegen het heidendom, waarbij de troepen vergezeld werden door de Inquisiteurs van het Geloof. Alleen al in de middeleeuwen werden er meer dan 200.000 mensen afgeslacht of als slaven verkocht, maar dat was slechts het begin, aangezien gedurende het christelijke tijdperk het aantal slachtoffers dat door moord of marteling ter dood werd gebracht, omdat ze als heidenen werden beschouwd, het ontstellende getal van 25.000.000 (vijfentwintig miljoen) bereikte.

Door geheel Europa spreidde de vervolging zich uit, en terwijl iedere koning of hoofdman werd bekeerd tot het christendom, door overreding of geweld, werden er over grote landstreken aartsbisschoppen en bisschoppen aangesteld om toezicht te houden en de tienden te innen die in de schatkist van de Heilige Stoel verdwenen. In Griekenland en het Midden-Oosten waren reeds patriarchen benoemd met hetzelfde doel. Zodoende werd Europa door overredingskracht of geweld tot het christendom bekeerd en het volk accepteerde massaal de nieuwe religie die door zijn koning was aangenomen. Dit proces was nagenoeg voltooid tegen het jaar 1000, en toen kwam de eerste scheuring in 1054. Maar eerst moet ik nog vijf eeuwen teruggaan.

In de 5e en de 6e eeuw was de onenigheid tussen de unitariërs en de trinitariërs dermate toegenomen dat er dikwijls twee pausen tegelijkertijd waren, de één een unitariër en de ander een trinitariër. In de 6e eeuw was Europa zo verdeeld dat de trinitarische paus besloot dat er alleen eenheid tot stand kon worden gebracht door middel van oorlog. Dus door de nicht van de hertog van Bourgondië, die een trinitariër was, uit te huwelijken aan Clovis, de heidense koning van de Franken, werd het toneel ingericht voor de overwinning van het katholieke of trinitarische christendom.

De taak van het meisje was om Clovis te bekeren tot het katholieke geloof en dat deed ze met zoveel effect dat hij een fanatieke trinitariër werd en oorlog voerde tegen Alaric II de Visigoot, die de leider van de unitariërs was. Op het bloedige slagveld van Vouille, nabij Poitiers, werd in het jaar 507 tot de definitie van de godheid besloten, want Clovis was de overwinnaar en Alaric was verslagen en werd door deze vurige trinitariër in eigen persoon gedood. Van nu af aan was er geen plaats meer in het christendom waar de unitariërs nog konden leven; ze werden overal afgeslacht, en het was eerst na de reformatie dat dit ooit belangrijke onderdeel van de vroeg apostolische kerk wederom zijn (zeer weifelende) opwachting maakte.

Vanaf 507 n.Chr. bleef het christendom verenigd, totdat we toekomen aan de scheuring in het jaar 1054. Dit gebeurde doordat er op een concilie van priesters in Toledo besloten werd het woord "Filioque", hetgeen betekent "en van de Zoon" in de belijdenis in te voegen, zodat men kon lezen dat de Heilige Geest uitging van de Vader en de Zoon. Door dat ene woord werd het christelijke Europa in tweeën gespleten. De oosterse kerk protesteerde tegen deze vervalsing van de geloofsbelijdenis, een handeling waarvan zij verklaarde dat het een godslastering was, ongewettigd, niet te rechtvaardigen en een zonde tegen God. Zo werd de Grieks orthodoxe kerk in het leven geroepen, met haar patriarch in Constantinopel die naderhand zijn troon in Moskou opstelde. Sinds die tijd hebben pausen en patriarchen elkaar zonder

terughoudendheid uitgescholden en vervloekt en werd er een ijzeren gordijn neergelaten om de mensen in Europa in tweeën te delen, en wel zodanig dat Constantinopel in 1453 door de Turken werd ingenomen vanwege het gebrek aan eenheid aan de kant van de christelijke verdedigers. Wat voor repercussies dit veroorzaakte en hoe het de geschiedenis in zowel Europa als het Midden-Oosten heeft beïnvloed weten alle historici maar al te goed.

Als er eendracht zou zijn geweest binnen dit oude bastion van het christelijke geloof, zou het met succes de aanval van de mohammedanen hebben weerstaan, maar, omdat dit niet het geval was, ging het ten onder. Constantijn XI (1448-1453), de keizer en de laatste van de caesars, was een staatsman en een held in dat uur van gevaar. Teneinde de eenheid onder zijn christelijke onderdanen veilig te stellen trachtte hij tevergeefs de autoriteiten van de katholieke kerk in Rome over te halen om hem hulp te sturen, met dien verstande dat hij en zijn volk in de toekomst zouden geloven dat de Heilige Geest uitging van de Vader en de Zoon en niet slechts van de Vader. Aan dat ene woord "Filioque", dat de katholieken in 1054 toevoegden aan de geloofsbelijdenis, hing het lot van de eerste en grootste christelijke stad. Om zijn stad te redden was de keizer nu bereid om een geloof te accepteren wat hij, gezien zijn opvoeding, als onwaarheid had moeten beschouwen, en waartegen de Grieken heftig hadden geprotesteerd sinds het volkomen onterecht was ingevoegd in de geloofsbelijdenis van de christelijke kerk.

Terwijl de artillerie van Mohammed de Tweede de muren van de stad bestookte, keerden de Grieken zich in razernij tegen de keizer omdat hij zo'n schandelijk aanbod had gedaan, want voor hen was een dergelijk geloof niets minder dan een godslastering. Bovendien had hij toestaan dat er een katholieke eucharistieviering in de St.Sophia zou worden gehouden, waarin het gehate woord "Filioque" voor de eerste keer door de gemeente werd gehoord. Zo'n schokkende ketterij deed de belegerde burgers hun rampspoed vergeten, en velen hoopten eerder op een Turkse overwinning dan een dergelijk ongeloof binnen hun muren mee te maken. De juiste interpretatie van het christelijk geloof betekende voor de orthodoxe Grieken meer dan de redding van hun stad, en dus bleef het theologische conflict doorgaan tussen de Grieken aan de ene kant, en de katholieke Spanjaarden, Duitsers en Italianen die het garnizoen hielpen aanvullen. Intussen, terwijl dit geruzie voortduurde, baanden de Turken, die ervan profiteerden, zich een weg de stad in en liepen de ene verdediging na de andere onder de voet, met als doel de verovering en de onderwerping aan hun wil van de christenen daarbinnen, die het maar niet eens konden worden over de definitie van hun geloof.

De kruistochten begonnen in 1097 n.Chr., meer dan drie eeuwen eerder dan de val van Constantinopel, net nadat de oostelijke christenen zich hadden afgesplitst van de westerse kerk. Het voornaamste oogmerk van de negen verschillende kruistochten was het bevrijden van het Heilige Land van de Turken, en dat had heel gemakkelijk gedaan kunnen worden als de hele kerk verenigd was geweest. Een grote stimulans tot deze onderneming was het geloof dat de Heer Jezus op het punt stond terug te keren naar Jeruzalem, want de duizend jaar van zijn afwezigheid die in de Openbaringen werden genoemd, waren nu verlopen. Maar het gemis aan eenheid en de haat die tussen het oosten en het westen aan de dag werd gelegd, maakte deze grote poging om het Heilige Land te heroveren en te behouden tot een trieste mislukking. Duizenden kwamen om het leven en de ellende die deze kruistochten aan Europa en het Midden-Oosten berokkenden zal wel nooit begrepen worden. Wreedheden, achteruitgang van het geloof en dwaasheid overheersten in die tijd van domheid en onwetendheid, en nadat het allemaal voorbij was, had Europa een eeuw nodig om te herstellen.

Vele landeigenaren hadden de kerk als hun gevolmachtigde aangesteld tijdens hun afwezigheid in het oosten en, aangezien grote aantallen nooit meer terugkwamen, bleef de kerk de bestuurder van hun landerijen en werd eigenaar als het niet werd opgeëist. Hierdoor, en met andere methoden, werd de kerk eigenaar van een derde van Europa en daarmee de rijkste organisatie ter wereld.

Nadat de ketterse Albigenzen in de 12^e eeuw door paus Innocentius III in het zuiden van Frankrijk waren geliquideerd, en nadat de Portugezen, de Pruisen en de Polen met geweld door de tempelridders waren gekerstend, heerste er gedurende 200 jaar een religieuze maar geen politieke vrede in Europa. Vervolgens kwam de Hussieten Oorlog en later de scheuring van de katholieke kerk in de periode die de reformatie wordt genoemd, want de verdorvenheid en corruptie die al zo lang aan de dag was getreden in de heilige plaatsen, kon niet langer getolereerd worden. Het ene concilie na het andere was bijeengekomen in een vergeefse poging om de kerk te hervormen, en tenslotte sleepte Luther half Duitsland met zich mee in een revolutie die de reformatie tot stand bracht.

Deze markante periode in de geschiedenis werd veroorzaakt doordat oude, Griekse kennis via Venetië in Italië was doorgedrongen, toen de Grieken Constantinopel waren ontvlucht, voorafgaand aan de verovering door de Turken. Toen konden de geschriften van Aristoteles worden gelezen en overdacht, en de Griekse klassieken die door de kerk in de ban waren gedaan, werden voor het eerst sinds duizend jaar door de Europeanen gelezen. Die periode wordt de renaissance of nieuwe geboorte genoemd. Toen kwam de reformatie. Na oorlogen en bittere

vervolgingen kwam Duitsland tot rust als half lutheraan en half rooms-katholiek, maar, de komst van het calvinisme deed de religieuze verbittering opnieuw ontvlammen, waardoor in de 17^e eeuw de Dertigjarige Oorlog uitbrak.

Daarop besloot de paus, in samenwerking met Ferdinand II, keizer van het Heilige Roomse Rijk, de man die na Hitler verantwoordelijk was voor meer moorden, ellende en lijden dan wie ook, dat het tijd was geworden dat alle protestanten moesten worden uitgeroeid. Zo begon een van de bloedigste oorlogen in de geschiedenis en, toen het was geëindigd, was de bevolking van Bohemen van 3 miljoen teruggebracht tot minder dan een miljoen, er bleven slechts 6.000 van de 30.000 dorpen over, en Duitsland was een land van totale verwoesting geworden, de bevolking was gereduceerd van 20 miljoen tot 6 miljoen. De inwoners van Berlijn verminderden van 24.000 tot 6.000. Duitsland was honderd jaar lang geen macht van betekenis meer in Europa.

De religieuze vervolgingen duurden tot de 19^e eeuw voort in Europa en de kerk overheerste de politiek tot in onze tijd. De kerk had zich reeds verzekerd van de totale macht in zowel Noord- als Zuid-Amerika, maar het is onmogelijk om nog verder en gedetailleerd op dit onderwerp door te gaan, want mijn tijd raakt op.

De godsdienst heeft miljoenen getroost en geholpen op hun weg door het leven. Gedurende de duisternis van de onwetendheid verschaftte hij vele miljoenen iets om voor te leven, en hielp hen om in vrede te sterven. Alle godsdiensten hebben de gelovigen geholpen en getroost, maar aan de andere kant heeft de godsdienst een onverdraagzaamheid teweeggebracht die we ons maar moeilijk kunnen realiseren in onze meer verlichte tijd. Nog in het midden van de 19^e eeuw was het de oorzaak van de Krim Oorlog, omdat de orthodox Griekse kerk en de katholieke kerk ruziemaakten over de heilige plaatsen in Jeruzalem; om dit te beslechten zette Rusland, de beschermer van de Grieks orthodoxe kerk, zijn legers in beweging op weg naar Constantinopel, hetgeen Engeland en Frankrijk niet graag zagen gebeuren.

Ik heb niet de tijd om in te gaan op de oorlogen en vervolgingen van de 17^e eeuw in Engeland tussen de anglicanen, puriteinen en presbyterianen, of de verschrikkelijke vervolging en massale slachtingen in Frankrijk, noch de opstanden en slachtpartijen in Ierland vanwege de agressie van de anglicaanse kerk sinds de tijd van Elizabeth I. De religie heeft Ierland in tweeën gespleten. Diezelfde kerk veroorzaakte evenzeer bitterheid in Canada, terwijl Schotland nooit meer de vervolgingen en moordpartijen zal vergeten van de presbyterianen door de episcopalen. Aan de andere kant werd het verdrag van Edinburgh in 1560 tussen Schotland en Engeland mogelijk, omdat beide landen de terugkeer van

het rooms-katholicisme vreesden. Dus werd de lange verbintenis van Schotland met Frankrijk verbroken, de grensoorlogen eindigden en het fundament voor de vereniging van de beide landen werd gelegd, hetgeen in de daarna komende eeuwen hielp bij de opbouw van het Britse Imperium.

De religie bracht ook het bevolken van Amerika teweeg. Het besluit van aartsbisschop Laud om iedereen te dwingen de anglicaanse kerk te bezoeken zorgde ervoor dat vele andersdenkenden de Atlantische Oceaan overstaken en New England ontdekten. Degenen die thuisbleven kwamen uiteindelijk in opstand en brachten de koning ten val om Oliver Cromwell's Gemenebest in het leven te roepen.

We kunnen ons vandaag de dag niet realiseren hoeveel de religie het leven van onze voorouders binnendrong. Het beheerste hun politiek, het was hun wetenschap en uitleg voor alles. De kerk was de enige plaats voor onderwijs en dat was alleen maar van theologische aard. Het was de enige plaats van ontmoeting en daar omheen concentreerde zich alles in de parochie. Het tijdperk van de theologie was een periode waarin onwetendheid tot een deugd werd verheven en kennis werd bejegend met minachting. Zelfs vandaag nog hebben we te lijden van de gevolgen van het theologische tijdperk.

Voorafgaand aan de opkomst van de christelijke kerk was het Romeinse en Griekse onderwijssysteem bezig de onwetendheid te overwinnen en verspreidde het zich wijd en zijd onder invloed van de edele Quintilianus, de minister van onderwijs onder Vespasianus. In heel Gallië, Italië, Noord-Afrika en Griekenland werden scholen opgericht, maar toen de christelijke kerk aan de macht kwam, werd er door paus Gregorius verordend dat alle kennis, met uitzondering van de heilige schrift, zondig was. Tegen de tijd van Justinianus in de 6^e eeuw waren alle schoolmeesters of omgebracht of verbannen, en daalde de nacht neer over het christendom.

Dit was een van de grootste drama's in de geschiedenis, en als het nooit gebeurd was, zouden we waarschijnlijk meer dan duizend jaar verder zijn dan nu het geval is. Het Concilie van Nicea, dat het christendom in het leven riep als een sterke politieke macht, was niet alleen de grootste gebeurtenis in de geschiedenis maar ook een van de grootste tragedies van de geschiedenis, want de macht van de kerk, ongeschikt voor haar rol als dictator van Europa, kwam voort uit hetgeen er gebeurde in dat noodlottige jaar 325 n.Chr. in de stad Nicea in Klein-Azië.

Zo is de godsdienst de oorzaak van vele oorlogen geweest. Het was een sterke macht in zowel de binnenlandse als de buitenlandse politiek. Uit vrees de goden te krenken heeft het de vooruitgang tegengehouden en onwetendheid in plaats van kennis aangemoedigd. Ik hoop dat op

zekere tijd, wanneer de mensen de natuurlijke religie accepteren in plaats van de bovennatuurlijke religie, veel van de dwaasheden van de mensheid voorbij zullen gaan. De bovennatuurlijke religie is gebaseerd op een misvatting van de volgende wereld en zijn bewoners. Wanneer we gaan beseffen dat de heiligen en de goden, van wie geloofd werd dat zij over de mensheid heersten, slechts gewone mannen en vrouwen waren die door de dood heen waren overgegaan naar een ander leven in een wereld die soortgelijk is aan deze wereld, een wereld van fijnere substantie die deze wereld omringt en doordringt, zullen we begrijpen hoe verkeerd de theologie is geweest in haar speculaties en mysteriën. De helft van de geschiedenis is bepaald door de theorieën en dogmatische beweringen van de theologie, of, met andere woorden, door de gissingen van de mensheid over degenen die eens hier op aarde leefden en stierven om de etherische wereld binnen te gaan.

Dat betekent niet het einde van de religie, aangezien ieder van ons een etherisch wezen is en deze wereld is slechts het kleuterstadium van onze carrière. In de toekomst zal de religie zich op de feiten moeten verlaten, op waarneming en ervaring. Degenen die dat wensen kunnen het krijgen, of accepteren wat anderen hebben ontdekt. Ik geloof dat de natuurlijke religie op zekere dag de plaats zal innemen van de bovennatuurlijke religie, om zoveel mogelijk en zelfs meer troost en bemoediging te geven dan tot nu toe werd verschaft door de speculaties van de theologen.

Laten we daarom hopen dat, met het voorbijgaan van het theologische tijdperk, de wetenschappelijke tijd die zijn plaats heeft ingenomen, gezondere, betere en gelukkiger toestanden tot stand zal brengen voor de hele mensheid. Dat zal echter alleen maar mogelijk zijn als we de praktijk van de deugden voor al het andere plaatsen. Indien gerechtigheid, waarheid, verdraagzaamheid, goedheid en eerlijk handelen tussen de naties in de toekomst niet in grotere mate heersen dan in het verleden, zal de beschaving verzwolgen worden in een oorlog met atoombommen en andere dodelijke wapens, en een ellende, hongersnoden, ziekten en verwoestingen teweegbrengen op een manier die ons voorstellingsvermogen te boven gaat.

Laten we hopen dat deze en toekomstige generaties zo'n vreselijke ramp nooit zullen meemaken.

Arthur Findlay's vermaarde boeken zullen over honderd jaar nog net zo gretig gelezen worden als vandaag, want ze gaan over de essentiële feiten van het menselijk bestaan, over leven en dood. "Zijn frappante onderzoeken naar het overleven na de dood hebben hem een reputatie opgeleverd die zich ver uitstrekt over de grenzen van zijn geboorteland Groot-Brittannië".

Leicester Mail

vert. Rein Hougee